

УДК 631.115.13:711.4371

РОЛЬ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД У РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ КООПЕРАЦІЇ

Червен І. І., д-р. екон. наук, професор

Павлюк С. І., канд. екон. наук, асистент

Миколаївський національний аграрний університет

У сучасних умовах кооперація широко визнана у світі як дієвий інструмент цивілізованого вирішення складних соціальних проблем. Насамперед, вона потрібна дрібним виробникам сільськогосподарської продукції, яким сільгоспокооперативи надають доступ до сучасних технологій виробництва, переробки та реалізації своєї продукції, стійкість до викликів агресивного конкурентного середовища.

Кооперативи є первинними осередками громадського суспільства, потужно підтримують сільські територіальні громади, відіграють вагомий роль у вирішенні продовольчої проблеми. Закордонний досвід свідчить, що найбільше кооперативів створюються у тих сферах, де отримується значна частина доданої вартості (переробка і реалізація молока і молочних продуктів, переробка зерна і виробництво хлібобулочних виробів, переробка м'яса, оптова та роздрібна торгівля перерахованими продуктами), яка перевищує вартість первинного сільськогосподарського продукту в 2-4 рази. Важливо при цьому відмітити, що кооператив може формувати великі партії переробленої продукції для прямих поставок споживачам через свої магазини.

Місцевий економічний розвиток може бути забезпечений зростанням ролі малого бізнесу. Передусім, з метою підтримки місцевого економічного розвитку зусилля територіальних громад мають бути направлені на збільшення чисельності, розвитку та утримання малих підприємств й обслуговуючих кооперативів. Цілеспрямовані заходи з підтримки таких структур повинні включати пряму підтримку підприємців й учасників кооперативів, технічну допомогу з консультування операційної діяльності та управління, у створенні нових робочих місць [1, с.13].

Чіткий взаємозв'язок, що простежується у необхідності ініціювання активного розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів з наступним розвитком територіальних громад. Сільськогосподарська кооперація є ефективним механізмом забезпечення конкурентоспроможності малих та середніх сільськогосподарських товаровиробників. Також вона може впливати на розвиток соціальної інфраструктури населених пунктів, що входять до складу старостинського округу.

Сьогодні велика увага приділяється створенню молочарських кооперативів, бо основними виробниками молока є особисті селянські господарства. У разі відсутності об'єднання селян, вироблена ними продукція продається переробникам, які формують закупівельні ціни. Як доводить практика, різниця між закупівельною ціною молока у виробника і ціною молочної продукції, яку отримає переробник, дуже велика. Продаж молока кооперативом дозволяє суттєво зменшити цю різницю.

Молочарські кооперативи вже функціонують в населених пунктах об'єднаних територіальних громад – «Добрі газди» (Чернівецька область), «Радодар» (Хмельницька область), «Відроджені традиції» (Хмельницька область), СОК «Перспектива+» (Хмельницька область), СОК «Покрова» (Львівська область).

Заслуговує на увагу позитивний досвід діяльності Глибоцької ОТГ Чернівецькій області, де на території сіл вирішено створити власний кооператив (32 домогосподарства) з приймання та переробки молока та побудувати сироварню. Вартість проекту складає близько 800 тис. грн (власні кошти ОТГ) та 20 тис. євро (кошти гранту від Австрійська агенція розвитку та програма розвитку ООН «Сталий розвиток сільських територій Чернівецької та Одеської областей»), причому кошти громади планується використати на побудову цеху, а гранту – купівлю обладнання.

Модель функціонування багатопрофільних кооперативів, членами яких є особисті селянські господарства та фермери сільських територій, тривалий час використовується в Японії і довела свою ефективність. Більше 90% господарств

там є членами сільськогосподарських кооперативів, кожен із яких в середньому включає біля 12000 господарств з розміром земельної ділянки яких коливається від 1 до 3 га. Кооперативи в цій країні мають таке значення, що всі регіональні, навчальні, наукові, дорадницькі заклади засновуються і керуються ними. Вони формують запити на відповідні кадри, наукові роботи та консультативні послуги.

В кожній Японській префектурі (обласному центрі) створені кооперативні лабораторії, які використовують сучасне обладнання вартістю декілька мільйонів доларів. Ці лабораторії на запит менеджерів кооперативу виконують для особистих господарств (фермерів) всі необхідні аналізи.

На початку кожного сезону японський фермер визначає для себе яку продукцію він буде вирощувати та інформує про те менеджерів кооперативу, а останні дають інформацію про вимоги до якості продукції (ці вимоги встановлюються шляхом перемовин між Асоціацією кооперативів та торгівельними мережами (державними оптовими ринками) за участю представників держави). Така організація дозволяє тисячам фермерів вирощувати однотипну якісну продукцію у великих масштабах, що збільшує її ціну.

Проблеми розвитку кооперативів і територіальних громад лежать у одній площині і можуть вирішуватися лише взаємопов'язано і комплексно. Це створить міцне підґрунтя для економічних і соціальних досягнень місцевих громад, бо кооператив є гарною можливістю вийти з кризової ситуації у селах та селищах, де немає роботи. Це чудовий шанс створити нові робочі місця покращити рівень життя населення та залучити інвесторів.

Інформаційні джерела:

1. Планування розвитку територіальних громад: навч. пос. для посадових осіб місцевого самоврядування / Г. Васильченко, І.Парасюк, Н. Єременко / Асоціація міст України –К., ТОВ «Підприємство «ВІ ЕНЕЙ», 2015. –256 с.

2. Зіновчук В.В. Чи очікувати Україні на кооперативний бум? //

Кооперативні читання: 2018 рік: матеріали всеукр. наук.-практ. конф. Житомир, 2018. С. 7-11.

УДК 352.07

**УПРАВЛІННЯ СТРАТЕГІЧНИМ РОЗВИТКОМ ОБ'ЄДНАНИХ
ГРОМАД В ЧЕРКАСЬКІЙ ОБЛАСТІ**

Чирва О.Г., д-р. екон. наук, професор

Подзігун С.М, канд.екон.наук, доцент

**НН Інституту економіки та бізнес-освіти Уманського державного
педагогічного університету ім. П. Тичини**

В Україні, як і в інших країнах світу, активно розвивається та запроваджується стратегічний підхід до планування сталого територіального розвитку. Це пов'язано з перевагами даного методу для всіх основних учасників цього процесу. Нині суттєво видозмінюються функції, що реалізуються під час планувального процесу, ззнає змін сама роль планування у системі місцевого управління. Воно все більше стає інструментом підвищення конкурентоспроможності територій і регіонів, засобом згуртування різних суб'єктів територіального розвитку навколо нових цінностей і довгострокових пріоритетів.

Така активізація планувальної діяльності, з одного боку, є закономірним етапом розвитку регіонів та окремих територій, з іншого – намаганням регіонів знайти адекватні інструменти, які б допомагали відповісти на виклики сучасного глобалізованого світу, коли істотно пришвидшуються різноманітні зміни, в тому числі політичні, економічні, соціальні, технологічні, екологічні.

Надзвичайно важливою умовою процесу децентралізації в Україні є система і цілеспрямована діяльність новостворених громад, відповідно до узгодженого на місцевому рівні плану дій. Як правило, таким узгодженням планом виступає стратегія розвитку громад. Питання забезпечення сталого розвитку на місцевому територіальному рівні є надзвичайно актуальними з